

Jacek Tabor

**ZIMOWANIE PASZKOTA *TURDUS VISCIVORUS*
W SPALSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM**

Podczas zim 2002/2003 i 2005/2006 przeprowadzono liczenia paszkota *Turdus viscivorus* na powierzchni 785,54 ha obejmującej głównie lasy (93%) położone w południowej części obrębu Spała, Nadleśnictwa Spała. Lasy na obszarze badań charakteryzowały się znacznym udziałem drzewostanów w starszych klasach wieku - drzewostany powyżej 80 lat stanowiły ok. 35% ogólnej powierzchni leśnej. Dominowały drzewostany sosnowe występujące na 75% badanego obszar. Poza lasami, w skład powierzchni wchodziły: obszary zainwestowane, tj. drogi i zabudowa (4,9%), wody (1,1%) oraz tereny otwarte (1%).

W sezonie 2002/2003 przeprowadzono jedną kontrolę całej powierzchni, na którą składało się 5 liczeń: 28 XII i 31 XII 2002 oraz 1 I, 6 I i 7 I 2003. W sezonie 2005/2006 wykonano również jedną kontrolę całej powierzchni w trakcie 7 liczeń: 21

XII, 29 XII i 31 XII 2005, 2 I, 5 I, 6 I i 7 I 2006. Większa liczba liczeń w czasie drugiego okresu badań wiązała się z zaleganiem znacznej pokrywy śniegu i trudniejszą penetracją terenu. Średnia temperatura w dniach liczeń w okresie 2002/2003 wynosiła $-7,6^{\circ}\text{C}$, zaś w okresie 2005/2006 $-2,7^{\circ}\text{C}$. Pokrywa śniegu wystąpiła w czasie pierwszej kontroli jedynie na dwóch ostatnich liczeniach (10 cm), a w czasie ponownej kontroli utrzymywała się podczas wszystkich liczeń i wynosiła od 10 cm do 35 cm. Liczenia w obu sezonach przeprowadzono w tym samym okresie, ponieważ paszkot jest gatunkiem zmniejszającym swoją liczebność wraz z upływem zimy i wyczerpywaniem zasobów pokarmowych (Skórka i Wójcik 2005).

Występowanie paszkota zostało odnotowane jedynie w lasach. W sezonie 2002/2003 stwierdzono zimowanie 44 os. co dało zagęszczenie $0,56$ os./10 ha. W sezonie 2005/2006 na powierzchni wykryto 67 os. przy zagęszczeniu $0,85$ os./10 ha. Średnia liczba ptaków na wykrytym stanowisku w okresie 2002/2003 wynosiła $1,44$ os. ($SD=0,69$). Dominowały stwierdzenia pojedynczych osobników ($N=18$), zgrupowania 2-3 os. dotyczyły 9 stwierdzeń. Zimą 2005/2006 zwiększyła się średnia liczba ptaków odnotowanych na jednym stanowisku - $1,67$ os. ($SD=1,14$), nie był to jednak wzrost statystycznie istotny (U-test; $p>0,1$). Najczęściej obserwowano w okresie tym pojedyncze osobniki ($N=23$) oraz grupki 2-3 ptaków ($N=15$). Odnotowano także pojedyncze stadka 4 i 7 osobników. Rozkład przestrzenny stanowisk w obu sezonach obserwacji (odpowiednio $N=31$ i $N=39$) miał cechy rozmieszczenia równomiernego. Został obliczony przy pomocy metody Clarka i Evansa (1954) i wykazywał wartości istotnie większe od 1 ($p<0,05$, $P>95\%$). Wiązało się to z żerowaniem paszkotów jedynie na jemiole *Viscum album*, która z kolei rosła tylko w drzewostanach starszych klas wiekowych, głównie ponad 80-letnich, równomiernie występujących na całej powierzchni. Pomimo ubytku takich drzewostanów na powierzchni ok. 15 ha pomiędzy 2 sezonami badań, nie nastąpił spadek, a wręcz odwrotnie - odnotowano wyraźny wzrost liczebności paszkota. Również obecność jemiołuszki *Bombicilla garrulus*, której nalot miał miejsce w sezonie 2005/2006, nie wpłynęła ujemnie na wielkość zimującej populacji paszkota. Wiązać się to może z większym owocowaniem jemioły w roku 2005. W kilku przypadkach zaobserwowano obronę terytoriów przed innym paszkotami oraz przed jemiołuszką. Zjawisko terytorializmu zimujących paszkotów jest znane np. z Puszczy Niepołomnickiej i jak wykazano, zależy od dostępności pokarmu - przy obfitym owocowaniu jemioły ptaki łączą się w stada i tracą cechy terytorialne (Skórka i Wójcik 2005).

Dotychczasowe wzmianki o zimujących paszkotach w Spalskim Parku Krajozbrazowym określały ten gatunek jako średniolicznie występujący w starszych drzewostanach iglastych (Tabor 1998). Brak było jednak szczegółowych danych dotyczących zagęszczeń na obszarach leśnych. Z terenu kraju brakowało szczegółowych danych ilościowych o zimowaniu paszkota, a Tomiałojć i Stawarczyk (2003) określają go jako najliczniej zimującego w zachodniej części kraju. Ma to np. potwierdzenie w dolinie Noteci, gdzie na 59 spotkań tego gatunku, 37 (51 os.) miało miejsce w styczniu i lutym (Bednorz i Kupczyk 1995). W całej zaś Wielkopolsce 42% obserwowanych ptaków odnotowana została w okresie XII-II (Bednorz 2000). W sąsiedniej do terenu

badania w Krainie Gór Świętokrzyskich, zimuje regularnie i najczęściej spotykane są stadka 2-5 os. (Wilniewicz 1997). Rzadziej odnotowane były tam większe grupy liczące 6-10 os., a wyjątkowo 10 II 1994 w rezerwacie „Zamczysko” obserwowano 20 os. W całej Małopolsce stwierdzany jest zwykle pojedynczo lub w stadkach do 10 os. przy średniej 1,7 os. na stwierdzenie (Walasz 2000) i jak twierdzi autor, liczebność jego podlega wahaniom w zależności od stopnia owocowania jemioli. Regularnie zimą odnotowywany jest ten gatunek na Pogórzu Przemyskim w grupach 2-12 os. (Hordowski 1999). Znaczne zagęszczenia osiąga paszkot w Puszczy Niepołomnickiej wynoszące od 1 do 5,6 os./10 ha (Skórka i Wójcik 2005). Zagęszczenie 0,2 os./10 ha odnotował Tomiałojć (1974) w roku 1965 na dwóch trasach o długości 10 km w lasach okolic Legnicy. Dopiero w ostatnich latach spotykano w dolinie Wisły, na skraju Borów Maciejowickich (gm. Wilga i Maciejowice) zimujące stada liczące do 16 os. (A. Dombrowski).

Literatura

- Bednorz J. 2000. *Turdus viscivorus L., 1758 - paszkot*. W: Bednorz J. et al. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna: 414-417; Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Bednorz J., Kupczyk M. 1995. *Ptaki doliny Noteci*. Prace Zakł. Biol. i Ekol. Ptaków UAM 4: 3-94.
- Clark P. J., Evans F. C. 1954. *Distance to nearest neighbours as a measure of spatial relation ship in populations*. Ecology 35: 445-453.
- Hordowski J. 1999. *Ptaki polskich Karpat Wschodnich i Podkarpacia*. Cz. I. Przemysł.
- Skórka P., Wójcik D. J. 2005. *Population dynamics and social behavior of the Mistle Thrush Turdus viscivorus during winter*. Acta Orn. 40: 35-42.
- Tabor J. 1998. *Fauna*. W: Burzyński I (red.). *Spalski Park Krajobrazowy, Środowisko przyrodniczo kulturowe*. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych: 38-69.
- Tomiałojć L. 1974. *Charakterystyka ilościowa lęgowej i zimowej awifauny lasów okolic Legnicy (Śląsk Dolny)*. Acta Orn. 14: 59-97.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Walasz K. (red.). 2000. *Atlas ptaków zimujących Małopolski*. Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne, Kraków, s. 602.
- Wilniewicz P. 1997. *Zimowanie paszkota (Turdus viscivorus) w Górach Świętokrzyskich*. Orlik 23: 19.

Adres autora:

Spalski Park Krajobrazowy, u. Podleśna 2, Spała, 97-215 Inowłódz, e-mail: jacektabor@poczta.onet.pl

---

**WINTERING OF THE MISTLE THRUSH *TURDUS VISCIVORUS*
IN THE SPALSKI LANDSCAPE PARK**

Summary

Mistle Thrushes were counted on 785.54 ha of a forest located in the Spalski Landscape Park, central Poland, in winters of 2002/2003 and 2005/2006. In late December and early January, 5 and 7 censuses, respectively, were made to cover the whole area once. In 2002/2003, 44 individuals, or 0.56 ind./10 ha, were noted. In 2005/2006, there were 67 individuals, or 0.85 ind./10 ha. In 2002/2003, the mean number of birds per discovered site was 1.44 individuals. In the winter of 2005/2006, it increased to 1.67 individuals. The distribution of sites in both seasons was uniform and dependent on the presence of the mistletoe.